

TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH VA XORIJIY TILLARNI MUKAMMAL O'RGATISH, TA'LIMDA USTUVOR ISLOHOTLAR

Chorshanbayev Umurzak Qaynarovich,

Suvanqulova Zarinabonu Akmalovna

Guliston davlat universiteti "Iqtisodiyot" kafedrası o'qituvchisi

Guliston davlat universiteti "Buxgalteriya hisobi va moliya"

kafedrası talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14010809>

ARTICLE INFO

Received: 27th October 2024

Accepted: 29th October 2024

Published: 30th October 2024

KEYWORDS

*Ingliz tili, xorij tilidagi
sohaga oid kitob, oliy ta'lim
islohot, Raqamli kitob, intensiv
kurslar*

ABSTRACT

Tezida oliy ta'lim sohaslarida olib borilayotgan islohotlar haqida hamda Prezidentimiz oliy ta'limni isloh qilish bilan bir qatorda oliy ma'lumotli kadrlar ulushini oshirish orqali yetakchi davlatlar safiga kirishimiz va bu sohada qo'shimcha islohotlar uchun takliflar va xorijiy tillarni oliy ta'lim uchun naqadar muhimligi. Iqtisodiyot sohaslarida xususan, soliq sohasini o'qitishda xorij tili bilan bir vaqtda soliq fanlarini xorij tillarida olib borilishi haqida xususiy taklif berilgan.

Ne ko'z bilan qaramaylikki hamma davlatlarda ham tanish bilish, o'z ishini bilmasdan yoki bilib qastdan pul, moddiy va manaviy nafni ko'zlab nafaqat o'z kasbiga balki, kasbdoshlarining ham shaniga dog' tushurayotgan nopok insonlar ko'payib bormoqda. Jamiyatda bu illatni karrupsiya deb ataladi. Bu atama Oliy ta'lim muassalarida ham borligi dilimizni xira qiladi va oliy ta'lim xodimlari bilan birgalikda Olit ta'lim, fan va inovatsiyalar vazirligi nomiga ham dog' tushurmoqda. Tezida shunaqa qo'shtirnoq ichida "Kasbini sotganlar" haqida va ularni tizimdan butunlay yo'q tilish axborot texnologiyalarni qo'llash, ta'lim tizimini raqamlilashtirish bilan ularni karupsiya qilishlariga yo'l qoldirmagan xolda aftamatlashtirish orqali bunga erisha olamiz. O'zbekiston sharoitida biz hozirda jahon standartlaridan biri "Kredit modul" tizimini olib kelib uni rivojlangan davlatlarda kabi qo'shimcha axborot platformasi "Hemis" bilan birgalikda olib bormoqdamiz. Ne ko'z bilan qaraylikchi tizimda olib borilgan bu islohotlar natijasida karupsiya ulushi oliy ta'lim tizimida borgan sayin qisqarib bormoqda. O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risid14agi qarorga qaraydigan bo'lsa 2030-yilgacha O'zbekistonda oliy ma'lumotlilar ulushini 50% ga ko'tarishni muhim konseptual reja qilib olingan. "O'zbekiston bunda sifat emas, balki songa qarab harakat qilyapti" degan tushuncha tug'ilishi tayin lekin, oliy ta'limda olib borilayotgan islohotlar shuni ko'rsatmoqdaki, hozirgi vaqtda xususiy va davlat institutlari birgalikda rasmiy manbalarga qaraydigan bo'lsa, 1 029 52215 nafardan oshganligi aytilmoqda. Bu borada xususan soliq sohasiga qaraydigan bo'lsa ya'ni soliqchilarni o'qitish tizimiga qaraydigan bo'lsa sohaga yetuk kadr tayyorlash bo'yicha yaxshi islohotlar olib borishmoqda. Avvallari iqtisodiyot sohalari uchun raqamli texnologiya

va xorijiy tillar kamroq, ammo, ixtisos sohalar ko'proq o'qitilardi. Men bu tezida soliq sohasida kadrlarni tayyorlash uchun raqamli texnologiyalar, xorijiy tillar bilan birgalikda uyg'unlashgan kitoblarni soliqqa oid oliy ta'lim muassasalariga targ'ib qilish g'oyasini ilgari surmoqchiman. Soliq sohasida bizda hozir o'zbek adabiyotlaridan keng foydalanamiz. Lekin, bu kitoblarning samarasi 1-2 yilga ham bormay barbod bo'lmoqda. Buning asosiy sababi, soliq sohasida olib borilayotgan raqamlashuv jarayoni deb bilaman. Biroq, bu yaxshi ma'noda. Xuddi shu singari bitta yaxshi kitob uchun maxsus sayt ochib, unda yangiliklar, soliq sohasida bo'layotgan o'zgarishlarni avtomat integratsiya qilish yo'li bilan birgalikda elektron kitob ishlab chiqilishi kerak. "Bu kitob bizga nima beradi?" deyishingiz mumkin. Lekin, bu kitob orqali biz birinchidan, har yili kitob yangilashni oldini olamiz, ikkinchidan ma'lumotlarni ishonchbiligi va eng muhimi har-xil

saytlarda olib borilayotgan norasmiy sayt ma'lumotlariga ishonib talabalarni bilim olishda qilayotgan xato tushunchalardan qutulamiz.

Yana bitta taklifim shundan iboratki, hozirda olib borilayotgan xonj1y tillarga berilayotgan e'tibor orqasidan yanada har bir oliy ta'lim o'zlari har bitta mutaxassislik fanlari yuzasidan o'zbek tilida berilgan asosiy terminlarni aralashtirgan holda xorijiy tillarni o'tishi kerak deb bilaman. To'g'ri, bu bizga nima beradi deyidiganlar chiqishi aniq lekin, buni asosiy mazmuni shundan iboratki. Birinchidan, talaba nafaqat bitta fanni chuqur, balki qayta takrorlash qilmoqda. Masalan, Soliqqa oid fanni o'laylik bunda biz soliq terminlarini qo'llaymiz va talabalar buni eslab qolish ehtimoli 50%, agar bu terminlarni ingliz tili yoki birorta xorijiy tilda qayta qayta o'qitish orqali 90%, hatto 100% ga ham olib chiqishimiz mumkin.

Takliflarni amalga oshirish mexanizmlari:

1-taklif. Buning uchun birinchi navbatda, 1 ta rasmiy sayt yaratilib, shu saytga hamma sohaning rasmiy ma'lumotlarini integratsiya qilish kerak va shu saytni ichida bo'layotgan o'zgarishlarni maxsus (apk, ios) telefonda foydalana oladigan kitob yaratilib uni ichida oliy ta'lim uchun kerakli fanlar yaratilishi va bu kitobni saytga bog'lab qo'yilishi kerak. Saytda qanaqadir o'zgarish bo'lsa darhol kitobda ham shu o'zgarish avtomat tarzda to'g'irlanishi kerak.

2-takli. Bu taklifni amalga oshirish uchun, avvalambor, ta'lim muassasi birinchi navbatda bilim berishi kerak va zarur. Buning uchun birinchidan, xorijiy tilda dars beradigan o'qituvchilarni mutaxassislik fanlaridan dars beradigan o'qituvchilar tomonidan xorijiy tildan dars beradiganlarni maxsus kurslar tashkil qilinib til o'qituvchilariga mutaxassislikdan dars berish kerak. Ikkinchidan, til o'qituvchilari maxsus kursni tugatgan sertifikat bilan taqdirlanib, endi shu fan bo'yicha institutdan o'quv rejaga tushadigan o'quv qo'llanma, qo'llanma va darslilar yozdirish. Bu kitoblardan foydalanga holda darslarni o'tish orqali mutaxassislik fanlarini xorijiy tillarda o'tilishi va oliy ta'lim muassasalarining xorij bilan talabalar almashinuviga erishilganda xohlagan talabasini yuborgan taqdirda ham talaba mutaxassislik fanlarini biladi va xorij tajribasini o'rganishda to'siqlarga uchramaydi, ya'ni talaba u yerda ta'lim olgan taqdirda ham O'zbekiston bilan solishtirib ko'rib u davlatdan oladigan yangiliklarimizni, texnologiyalarimizni bemalol tahlil qila oladi. To'g'ri, bularni hammasi o'qituvchilarning bo'sh vaqtida albatta. Ammo, bu rag'batlantirilmasa bu ish ham amalga oshmaydi. Agar ta'lim muassasa rahbariyati tadbirkorlik uchun ochmagan va bu takliflarni o'qiyotgan bo'lsa albatta bu ishlarni amalga oshiradi. Har bir soha bo'yicha yetuk kadr yetkazish uchun bu ishlarni albatta amalga oshirishimiz kerak.

Xulosa

Raqamli sharoitda oliy ta'lim muassalarida olib borilayotgan islohotlar natijasida hozir oliy ta'lim bilim berish salohiyati bilan O'zbekistonni aholisining oliy malumotga eng qatlamini ulushuni oshirmoqda. Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, "Kredit modul" tizimi bilan "Hemis" axborot tizimi birgalikda oliy ta'limlarni yagona tarmoqqa yig'imoqda bu albatta juda yaxshi ish lekin, ish bor joyda kamchiliklar bor bu ikkala tizim birgalikda "Karupsiya" holatlarini olish uchun yaxshi ishlamoqda ammo, bilim berish darajasini oshirish uchun yuqoridagi takliflardan foydalangan holda maxsus platformani va maxsus elektron kitob ishlab chiqishni zamon talab qilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. <https://lex.uz/docs/-4545884>
2. <https://stat.edu.uz/>
3. <https://cyberleninka.ru/article/n/o-zbekiston-respublikasida-ta-lim-sohasidagi-islohotlar/viewer>
4. <https://n.ziyouz.com/kutubxona/category/11-o-zbekiston-milliy-ensiklopediyasi>

INNOVATIVE
ACADEMY